

2. POGLAVJE: PROSTOVOLJSKE AKTIVNOSTI

2.1 Splošno ozadje

Zgodovinski razvoj

Slovenija ima dolgo tradicijo prostovoljskega dela. Še posebej je prostovoljstvo osnova za delovanje gasilskih društev, upokojenskih društev, društev prijateljev mladine, planinskih in športnih društev, Rdečega križa, Karitasa, organizacij za samopomoč in številnih drugih humanitarnih, kulturnih in športnih organizacij. Prostovoljske dejavnosti imajo globoke korenine v naši družbi, predvsem pa se uporabljajo pri reševanju najtežjih socialnih problemov in razkrivanju težav posameznikov in skupin, kjer državne ustanove še niso vključene ali pa so prenehale biti vključene. Prostovoljsko delo izvajajo predvsem nevladne organizacije, kot so društva, zasebne ustanove, fundacije, vendar tudi nekatere javne ustanove (na področju zdravstva, socialne varnosti in izobraževanja).

Zgodovina prostovoljstva v Sloveniji sega v 18. in 19. stoletje, ko so se prostovoljske organizacije pojavile na področju kulture in izobraževanja. Cerkev, še posebej Katoliška cerkev, je imela pomembno vlogo pri razvoju dobrodelnih organizacij in humanitarne pomoči. Pred drugo svetovno vojno so delavci, ki so se organizirali po sektorjih (proizvodnja, finance in zavarovanje), ustanovili tudi druge vrste prostovoljskih organizacij. Ocenjuje se, da je pred drugo svetovno vojno obstajalo približno 7000 organizacij civilne družbe (vključno s prostovoljskimi organizacijami).

Ustanovitev Socialistične federativne republike Jugoslavije (1943–1991) je prinesla pomembno spremembo pri razvoju lokalnih organizacij in prostovoljskega sektorja. Država je prepovedala številne prostovoljske organizacije ali pa so te prišle pod nadzor države. V tem času je prostovoljstvo preživelo na različnih področjih, na primer na področju humanitarne pomoči (npr. gasilska društva ali Rdeči križ) ter lokalnega turizma, kulture in športa. Prostovoljsko delo je v tem času vključevalo tradicionalne aktivnosti, ki jih je organizirala osrednja uprava, in so jih primarno izvajali mladi prostovoljci za športne organizacije, gasilska društva in organizacije, ki so se ukvarjale z zaščito pred naravnimi nesrečami.

V 70. letih se je začel postopek decentralizacije s sprejetjem zakona o društvih leta 1974, ki je zaznamoval razvoj sodobnih nevladnih organizacij v Sloveniji. Posledično se je število nevladnih organizacij in prostovoljcev bistveno povečalo od sredine 70. let naprej, to pa lahko opišemo kot pristop od spodaj navzgor. Kljub nekaj prenovi tega sektorja v tistem času je nezadostna podpora socialistične države in splošne javnosti pomenila, da prostovoljske organizacije še vedno niso bile dovolj razvite. Po 80. letih so se pojavila nova družbena gibanja (spodbujanje miru, varstva okolja in človekovih pravic ter druga gibanja), ki so pomagala pri razvoju nevladnega sektorja.

Po propadu socialističnega bloka in postopka gospodarske tranzicije se je začel znatno povečevati pomen prostovoljstva in tretjega sektorja. To so olajšali posegi različnih nacionalnih nevladnih organizacij in tudi mednarodnih nevladnih organizacij, na primer Sorosove fundacije, ki je omogočila ustanavljanje nevladnih organizacij na področjih človekovih pravic, varstva manjšin, pravic žensk in ekologije na državni ravni. Postopek pristopa k Evropski uniji je tudi pomagal pri spodbujanju Slovenije, da se v celoti uskladi z evropskimi standardi dialoga in partnerstva s civilno družbo.

Glavni pojmi

[Zakon o prostovoljstvu](#), ki ga je 3. 2. 2011 sprejel Državni zbor Republike Slovenije in ga spremenil 21. 10. 2015, prostovoljstvo opredeljuje kot družbeno koristno neplačano dejavnost posameznikov, ki prek svojega dela, znanja in izkušenj prispevajo h kakovosti življenja posameznikov in družbenih skupin ter k razvoju solidarne, humane in enakopravne družbe. Prostovoljstvo krepi medsebojno solidarnost ljudi, spodbuja razvoj človeških spretnosti in vseživljenjskega učenja ter zagotavlja socialno kohezijo in sodelovanje pri reševanju težav posameznikov in družbe.

Zakon o prostovoljstvu opredeljuje organizirano prostovoljstvo in prostovoljsko službo. Organizirano prostovoljstvo je prostovoljsko delo, ki se skladno z določbami tega zakona opravlja v okviru prostovoljskih organizacij, kot jih opredeljuje prvi odstavek 9. člena tega zakona in ga posameznik izvaja redno in najmanj 24 ur letno. Prostovoljska služba je organizirano prostovoljstvo, ki ga prostovoljec opravlja v obsegu najmanj 20 ur tedensko in v časovnem obdobju, ki traja najmanj šest mesecev brez presledka.

Prostovoljstvo mladih v slovenski zakonodaji ni opredeljeno, razen v [Zakonu o javnem interesu v mladinskem sektorju](#), ki prostovoljstvo mladih opredeljuje kot enega od področij, na katerih je vključen mladinski sektor. Prostovoljstvo je tako ključni del na področju mladih in je povezano s številnimi drugimi področji, pomembnimi za mlade, predvsem z udeležbo mladih in neformalnim učenjem. Udeležbo mladih v mladinskih organizacijah, drugih organizacijah civilne družbe, šolah itd. v glavnem predstavlja prostovoljno sodelovanje. Take aktivnosti je mogoče označiti kot neformalno učenje, saj vključujejo pridobivanje kompetenc in delovnih izkušenj zunaj okvira formalnega izobraževanja.

2.2 Upravljanje mladinskega prostovoljstva

Upravljanje

V Sloveniji ni enega javnega organa, ki bi bil odgovoren za prostovoljstvo, saj pri tem sodelujejo različna ministrstva in vladni uradi. Ta vključujejo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za delo, socialne zadeve in družino, Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za obrambo in Urad Republike Slovenije za mladino.

Na splošno je mogoče vloge različnih ministrstev razvrstiti na naslednji način:

- Ministrstvo za javno upravo je odgovorno za regulativno reformo in horizontalna vprašanja v zvezi z nevladnimi organizacijami na splošno.
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in Inštitut RS za socialno varstvo sta glavna spodbujevalca prostovoljstva v okviru socialnega varstva ter pripravljata različne analize in raziskave glede vloge prostovoljcev, vključenih v programe socialnega varstva. Na tem področju prostovoljstvo vidijo kot ukrep družbene aktivacije.
- Različna ministrstva prispevajo s financiranjem prostovoljstva in prostovoljskih programov.
- Različna ministrstva in vladni uradi sodelujejo pri izvajanju politik in programov na tem področju. Med njimi je Urad Republike Slovenije za mladino odgovoren za koordinacijo nacionalnega programa za mladino s prioriteto spodbujanja prostovoljstva pri mladih in zmanjševanja deleža mladih, ki nikoli ne sodelujejo pri prostovoljskih aktivnostih.

Ministrstvo za javno upravo zdaj vodi postopek priprave nove nacionalne strategije za razvoj nevladnega sektorja in prostovoljstva na podlagi Zakona o prostovoljstvu v Sloveniji.

Na podlagi [Zakona o prostovoljstvu](#) je vlada ustanovila [Svet Vlade Republike Slovenije za spodbujanje razvoja prostovoljstva, prostovoljskih in nevladnih organizacij](#), katerega delo koordinira Ministrstvo za javno upravo.

Svet spremlja, ugotavlja in ocenjuje položaj prostovoljskih in nevladnih organizacij ter sprejema pobude za spodbujanje njihovega razvoja in daje predloge za razvoj in sprejemanje predpisov in ukrepov, potrebnih za izvedbo nacionalnih politik v zvezi s prostovoljskimi in nevladnimi organizacijami. Svet sodeluje s prostovoljci in nevladnimi organizacijami ter upošteva njihov položaj pri predlogih glede zakonov in uredb in nacionalne strategije za prostovoljstvo.

Med glavnimi nejavnimi akterji, ki sodelujejo pri razvoju politik na področju prostovoljstva mladih, so bile prepoznane spodaj navedene organizacije, ki predstavljajo neprofitni sektor:

- [Slovenska mreža prostovoljskih organizacij](#) združuje več kot 1300 organizacij in je največja mreža v Sloveniji. Nastala je zaradi potrebe po spodbujanju prostovoljstva, prepoznavanju vrednosti prostovoljskih aktivnosti in ustvarjanju okolja, naklonjenega njihovem razvoju. Namen mreže je nuditi podporo organizacijam pri organiziranju prostovoljskega dela, pomagati organizacijam pri promociji njihovih prostovoljskih programov in pomagati potencialnim prostovoljcem najti prostovoljsko delo.
- [Slovenska filantropija](#) je glavni akter na področju prostovoljskega dela v Sloveniji in vodi slovensko mrežo prostovoljskih organizacij. Njen cilj je spodbujanje in razvoj prostovoljskega dela ter solidarnost med ljudmi na splošno. Poleg spodbujanja prostovoljskega dela njene ključne dejavnosti vključujejo pomoč posameznikom, da pridejo v stik z organizacijami, ki potrebujejo prostovoljce, usposabljanje prostovoljcev in podpiranje civilnih organizacij. Organizira tudi usposabljanje mentorjev in organizatorjev prostovoljskih aktivnosti v nevladnih organizacijah in javnih ustanovah, ki izvajajo prostovoljske aktivnosti. Slovenska filantropija in Slovenska mreža prostovoljskih organizacij sta partnerja v dialogu z Ministrstvom za javno upravo glede vprašanj, povezanih s prostovoljstvom.
- [Mladinski svet Slovenije](#) je mreža nacionalnih mladinskih organizacij v Sloveniji in glavni akter pri spodbujanju prostovoljskega dela med mladimi z organizacijo dobro sprejetega dogodka Prostovoljec leta. Prostovoljci leta prejmejo nagrado Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.
- [MOVIT, zavod za razvoj mobilnosti mladih](#), izvaja naloge nacionalne agencije za evropski program Erasmus+: Mladina v akciji. Njegove storitve Eurodesk pomagajo mladim v Sloveniji najti prostovoljsko delo v tujih državah.
- [Zavod Nefiks](#) spodbuja neformalno učenje in prepoznavanje kompetenc, pridobljenih pri dejavnostih neformalnega učenja, vključno s prostovoljskimi aktivnostmi.
- [Mladinska mreža MaMa](#) združuje in predstavlja organizacije, ki vodijo mladinske centre ali so aktivne na področju mladinskega dela v Sloveniji s ciljem podpiranja mladih, njihovega kakovostnega preživljanja prostega časa in boljšega življenja v družbi. Na lokalni ravni so mladinski centri pomembni pri spodbujanju prostovoljskega dela.
- [Zavod Voluntariat](#) je organizacija, ki ponuja različne priložnosti za mednarodno prostovoljsko delo.

Drugi javni organi, vključeni v prostovoljstvo

Slovenske občine so vključene pri financiranju prostovoljskih aktivnosti.

Medsektorsko sodelovanje

[Svet Vlade Republike Slovenije za spodbujanje razvoja prostovoljstva, prostovoljskih in nevladnih organizacij](#) je posvetovalno telo, ki ga sestavljajo predstavniki javnih organov, nevladnih organizacij in civilne družbe, kot tak pa je glavna oblika medsektorskega sodelovanja na terenu. Predstavlja obliko posvetovanja z neprofitnim sektorjem ter obliko sodelovanja med različnimi ministrstvi in javnimi organi. Uravnoteženo podlago za aktivnosti sveta zagotavljata večinska zastopanost nevladnih akterjev (12 od 23) in dodelitev vloge predsednika sveta predstavniku nevladnih organizacij.

2.3 Državna strategija za prostovoljstvo mladih

Obstoj državne strategije

Slovenija ni uvedla državne strategije za prostovoljstvo mladih, vendar [Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013–2022](#) uvaja prostovoljstvo mladih in spodbujanje prostovoljstva mladih kot pomembna cilja, še posebej z vidika izobraževalnega potenciala in doprinosa k razvoju lokalnih skupnosti. Med prioritetskimi smernicami programa je spodbujanje prostovoljstva pri mladih in zmanjševanja deleža mladih, ki nikoli ne sodelujejo pri prostovoljskih aktivnostih.

Ko pride do prostovoljstva mladih, Nacionalni program za mladino ne vsebuje ciljev in ukrepov, povezanih z »vključujočim prostovoljstvom«, in ne določa posebnih ciljnih skupin, katerih sodelovanje v prostovoljskih aktivnostih bi bilo treba spodbujati.

Na podlagi [Zakona o prostovoljstvu](#) Ministrstvo za javno upravo koordinira pripravo nacionalne strategije za prostovoljstvo.

Poleg tega se nekateri strateški javni dokumenti nanašajo na prostovoljstvo (vendar ne specifično na prostovoljstvo mladih):

[Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020](#) poudarja, da vlada podpira razvoj prostovoljskega dela. Z vzpostavitvijo enotnega sistema socialnega varstva in spodbujanjem razvoja prostovoljskega dela, dobrotelnih organizacij, samopomoči in donatorstva naj bi država zagotovila boljše neposredno finančno podporo in spodbujala razvoj nevladnih organizacij ter zasebnega sektorja.

[Resolucija o Nacionalnem programu športa v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2023](#) posebej omenja podporo za usposabljanje prostovoljcev. Prostovoljsko delo je omenjeno tudi kot eden od načinov za financiranje športov.

V skladu z [Resolucijo o Nacionalnem programu na področju prepovedanih drog 2014–2020](#) bi moralo prostovoljsko delo, ki ga izvajajo nevladne organizacije, postati skupni preventivni ukrep na tem področju tako v lokalni skupnosti kot v civilni družbi.

V skladu z [Resolucijo o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2005–2013](#) bi morali imeti prostovoljci, ki delujejo v kriznih centrih za nasilje, zagotovljeno primerno usposabljanje za boljši doprinos k cilju zmanjšanja nasilja.

[Resolucija o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v letih 2009 do 2015](#) je poudarila izboljšanje statusa prostovoljnih gasilskih društev.

Področje in vsebina

Osnutek nacionalne strategije za razvoj nevladnega sektorja in prostovoljstva predstavlja dva glavna cilja:

- oblikovanje in usklajevanje ukrepov za nadaljnji razvoj nevladnih in prostovoljskih organizacij,
- spodbujanje sodelovanja in partnerstev z nevladnimi/prostovoljskimi organizacijami pri odločanju na vseh ravneh.

Poleg tega je priprava nacionalne strategije za razvoj nevladnega sektorja in prostovoljstva usklajena s spodnjimi dokumenti:

- Koalicijski sporazum o sodelovanju v Vladi Republike Slovenije 2014–2018,
- Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014–2020 in Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020,
- Zakon o prostovoljstvu,
- Strategija razvoja javne uprave 2015–2020,
- Strategija razvoja lokalne samouprave,
- Strateški okvir Slovenija 2050.

Odgovorni organ

Ministrstvo za javno upravo je odgovorno za koordinacijo priprave nacionalne strategije za razvoj nevladnega sektorja in prostovoljstva. Državni zbor bo strategijo sprejel v letu 2016.

Pristojna ministrstva poročajo Uradu za mladino, ker je spremljanje in ocenjevanje državne strategije za mladino njegova pristojnost. Vmesno poročilo je treba predložiti Državnemu zboru vsaka tri leta, pri čemer je treba končno poročilo predložiti po izteku veljavnosti Nacionalnega programa za mladino. Ocena (vmesna ali končna) programa še ni bila izvedena.

Spremembe/posodobitve

[Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013–2022](#), ki vsebuje sklice na prostovoljstvo mladih, še ni bila popravljena.

2.4 Zakoni in predpisi v zvezi s prostovoljstvom mladih

Samostojen zakon

V Sloveniji ni specifičnega zakona na temo prostovoljstva mladih, le [Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju](#), ki omenja prostovoljstvo mladih kot enega od ključnih področij mladinske politike. Toda prostovoljstvo je bilo leta 2011 zakonsko določeno, ko so člani slovenskega parlamenta soglasno sprejeli Zakon o prostovoljstvu.

[Zakon o prostovoljstvu](#) ureja širše področje družbeno koristnega dela posameznikov in prostovoljskih organizacij prek njihovih aktivnosti, znanja in izkušenj, da bi pomembno prispevali k zvišanju življenjskega standarda posameznikov in družbe kot celote. Sistemska ureditev prostovoljstva med drugim odpira možnosti za brezposelne v prostovoljstvu.

Glavni cilj zakona je zagotavljanje pregleda organiziranega prostovoljstva in določanje podlage sistematičnega ocenjevanja in razvoja prostovoljskega dela ter določitev vloge države pri promociji, razvoju in sistemski podpori prostovoljstva. Namen je izboljšati prostovoljstvo v Sloveniji in prepoznati njegov pomen za kakovost življenja posameznikov in družbenih skupin ter za razvoj kohezivne, humane in enakopravne družbe.

Zakonu iz leta 2011 so sledili nekateri drugi zakonodajni dokumenti, ki natančneje opredeljujejo izvajanje zakona, določajo področja prostovoljskega dela in podrobno urejajo obseg nagrajevanja prostovoljcev in prostovoljskih organizacij. Ti dokumenti vključujejo:

- Pravilnik o področjih prostovoljskega dela in vpisniku (Uradni list RS, št. 48/11, 60/11, s spremembami in dopolnitvami)
- Uredba o nagradi in priznanjih za prostovoljstvo (Uradni list RS, št. 62/11)
- Pravila, ki urejajo način dela Odbora Republike Slovenije za podelitev državnih priznanj na področju prostovoljstva, določenih v Zakonu o prostovoljstvu (Uradni list RS, št. 10/11, 16/11 s spremembami in dopolnitvami ter 82/15)

Spremembe Zakona o prostovoljstvu so bile sprejete leta 2015 in so poenostavile poročanje o opravljenem prostovoljskem delu, odpravile dodatna administrativna bremena ter olajšala zagotavljanje prostovoljskega dela v javnih organih ali s strani zasebnikov, ki opravljajo javne storitve.

Zakon o prostovoljstvu je sestavljen iz osmih delov. Prvi del zakona opredeli cilj in definicijo prostovoljstva. Drugi del zakona vključuje koncepte in izraze, vključno s prostovoljstvom, prostovoljci in prostovoljskimi organizacijami.

Tretji del zakona predstavi načela prepovedi diskriminacije na področju organiziranega prostovoljstva, varstva uporabnikov prostovoljskega dela, prepovedi izkoriščanja prostovoljcev, varstva otrok in brezplačnosti prostovoljstva.

Četrti del zakona določa pogoje za prostovoljsko delo, vključno z dogovorom o prostovoljskem delu in njegovo vsebino, smernice za uporabo [Obligacijskega zakonika](#) ter prekinitev in odpoved pogodbe. Organizacija, ki gosti prostovoljce, mora vzpostaviti evidenco prostovoljcev in prostovoljskih aktivnosti ter izdati potrdilo o priznavanju prostovoljskih izkušenj.

Peti del zakona opredeljuje pravice in obveznosti prostovoljcev in prostovoljskih organizacij pri izvajanju organiziranega prostovoljskega dela. Vključuje člene o pravicah in obveznostih prostovoljcev, možnostih za pritožbe prostovoljcev in potrebne korake za oceno pritožbe, zavarovanju prostovoljca za primer brezposelnosti, obveznostih prostovoljskih organizacij in njihovi odgovornosti za kakršno koli nastalo škodo. Predpisuje tudi smernice za primerno usposabljanje, zahtevano mentorstvo in predvideva nagrado za izjemne dosežke prostovoljca.

Šesti del zakona opisuje spodbujanje razvoja in spremljanje organiziranega prostovoljstva. Predvideva trajnostni razvoj prostovoljskega dela na področju izobraževanja, novo strategijo prostovoljskega dela in podporo za promocijo in razvoj prostovoljskega dela. Poleg tega določa vpisnik prostovoljskih organizacij v uradni register prostovoljskih organizacij in njihovo odgovornost poročanja. Predstavlja tudi odbor in smernice za predlaganje nagrad za prostovoljce in opredeljuje financiranje za nagrade, ki mora biti zagotovljeno v državnem proračunu, ter vključuje možnost nagrajevanja s strani lokalnih skupnosti.

Določene so končne določbe, odgovornosti in spremljanje izvajanja zakona, vključno s kazenskimi določbami.

Zakon ne vključuje etične note, prostovoljsko delo se smatra kot družbeni fenomen, ki je vključen v družbo. Zakon se osredotoča na organiziranje prostovoljskega dela, vključno s pogoji za prostovoljske organizacije ter pravicami in odgovornostmi ključnih akterjev.

Drugi uradni dokumenti, ki vključujejo smernice za prostovoljstvo mladih

[Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju](#), ki ga je 18. 5. 2010 sprejel Državni zbor Republike Slovenije, omenja prostovoljstvo mladih kot enega od ključnih področij izvajanja mladinske politike.

[Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja](#) in [Zakon o gimnazijah](#), ki ju je februarja 1996 sprejel Državni zbor Republike Slovenije, ter [Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju](#) iz leta 2006 zagotavljajo primeren prostor za prostovoljske aktivnosti. V splošnih srednjih šolah je organizirano prostovoljsko (socialno) delo obvezna izbirna vsebina, na poklicnih šolah pa je fakultativna obvezna izbirna vsebina. Prostovoljstvo je tudi izbirna aktivnost v osnovnih šolah.

Nevladna organizacija [Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva](#) šolam še naprej zagotavlja strokovno pomoč za usposabljanje prostovoljcev v okviru nacionalne mreže.

Drugi zakoni urejajo različne vidike prostovoljstva, vendar ne specifično prostovoljstva mladih. Na splošno se na prostovoljce in prostovoljstvo nanaša okoli 25 pravnih zakonov.

Ti vključujejo: Zakon o socialnem varstvu, Zakon o invalidskih organizacijah, Zakon o humanitarnih organizacijah, Zakon o Rdečem križu Slovenija, Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami, Zakon o gasilstvu, Zakon o preskrbi s krvjo, Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o varstvu kulturne dediščine, Zakon o tujcih, Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju itd.

Obstajajo tudi specifični zakoni, ki zadevajo prostovoljce v športu, kulturi in socialnem varstvu.

Predpisi o standardih kakovosti

Ni uradnih dokumentov, ki bi opredeljevali standarde kakovosti na področju prostovoljstva mladih v Sloveniji. Najmanjše obveznosti organizacij pri pošiljanju in sprejemanju prostovoljcev so bile opredeljene v zakonodaji z [Zakonom o prostovoljstvu](#). Zakon o prostovoljstvu med drugim ureja vključevanje mladih, mlajših od 15 let, ki se lahko vključijo v prostovoljske dejavnosti, le če te dejavnosti prispevajo k njihovem izobraževanju in osebnostnemu razvoju, če ne predstavljajo tveganja za njihovo zdravje in če jim ne preprečujejo izpolnjevanja šolskih obveznosti. Poleg tega 11. člen Zakona o prostovoljstvu prostovoljskim organizacijam svetuje, da upoštevajo dodatne varnostne ukrepe pri organiziranju aktivnosti, ki vključujejo osebe s posebnimi potrebami ali ranljive skupine.

Spremljanje izvajanja Zakona o prostovoljstvu v skladu z 49. členom izvajajo inšpektorji Ministrstva za javno upravo. Informacijski pooblaščenec Republike Slovenije spremlja varstvo osebnih podatkov.

Leta 2006 je sodelovanje med različnimi prostovoljskimi organizacijami povzročilo razvoj etičnega kodeksa prostovoljstva, ki vsebuje osnovne smernice in minimalne standarde, za katere se prostovoljce in njihove organizacije spodbuja, da jih izpolnjujejo. Kodeks podaja osnovna navodila za prostovoljno delo, ki velja za vse vrste prostovoljskih organizacij in

prostovoljcev. S podpisom kodeksa organizacija dobi pravico uporabe logotipa *Prostovoljstvo* kot simbola kakovosti svojega dela, logotip pa podeli Center za razvoj in spodbujanje prostovoljskega dela Slovenske filantropije.

[Etični kodeks](#) je bil razvit s pomočjo velikega števila različnih organizacij in strokovnjakov v prostovoljskem sektorju. Iniciativa je imela podporo Ministrstva za delo, socialne zadeve in družino. Na dan 27. 10. 2009 je 360 organizacij od več kot 600 organizacij, ki sodelujejo v prostovoljski mreži, podpisalo etični kodeks.

Kodeks med drugim poudarja naslednje:

- spoštovanje zaupnosti osebnih podatkov,
- delo v najboljšem interesu uporabnika,
- prepoved izkoriščanja moči s strani prostovoljca ali organizacije,
- aktivna udeležba uporabnikov,
- skrb za integriteto, dostojanstvo in spoštovanje vseh vključenih (prostovoljcev, uporabnikov in organizacij),
- skrb za ugled prostovoljskega dela.

Kodeks tudi določa, da imajo prostovoljci pravico, da:

- so obveščeni o svojem delu in prostovoljski organizaciji,
- so seznanjeni z delom,
- dobijo podporo in potrditev za svoje delo,
- dobijo priložnosti za učenje in izboljšanje svojega dela,
- dobijo priložnost za izražanje svojega mnenja in sodelovanje v odločanju,
- dobijo priložnost za sodelovanje v organizaciji prostovoljskega dela,
- dobijo povrnjene stroške,
- koristijo zavarovanje.

Ciljne skupine

Uradni dokumenti ne določajo posebnih ciljnih skupin znotraj populacije mladih v Sloveniji, razen 18. člena Zakona o prostovoljstvu, ki zahteva, da zakonski zastopnik ali skrbnik podpiše pogodbo o prostovoljstvu, če je otrok mlajši od 15 let.

2.5 Prostovoljstvo mladih na državni ravni

Nacionalni program za prostovoljstvo mladih

V Sloveniji ni nacionalnega programa za prostovoljstvo mladih.

Financiranje

Viri financiranja prostovoljskih aktivnosti so razpršeni in na to temo ni razpoložljivih veliko sistemskih podatkov.

Največji delež sredstev pride iz vladnih in občinskih virov ali iz lastnih sredstev nevladnih organizacij. Projekte večinoma financirajo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za šolstvo in šport in Urad Republike Slovenije za mladino.

Glavni viri financiranja prostovoljskega dela so naštetih spodaj:

- nacionalni program socialnega varstva, ki upošteva aktivnost nevladnega sektorja in prostovoljsko aktivnost kot sestavni del sistema socialne varnosti,
- koncesije, ki jih podeli Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve za programe socialnega varstva v nevladnem in zasebnem sektorju,
- javni razpisi za sofinanciranje mladinskih programov in programov mladinskih organizacij, ki jih izda Urad Republike Slovenije za mladino,
- davčne olajšave za humanitarne in dobrodelne prispevke,
- prispevki lokalne skupnosti, občinski proračun,
- program Erasmus+,
- Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (FIHO) s sredstvi Loterije Slovenije,
- Fundacija za financiranje športnih organizacij,
- članarine organizacij,
- donacije podjetij ali profitnega sektorja, sponzorstva.

Drug vir financiranja prostovoljskih organizacij je določen z [Zakonom o dohodnini](#), ki navaja, da je mogoče 0,5 % prihodka obdavčiti in usmeriti v financiranje dejavnosti splošne javne koristi (142. člen). To je nov vir financiranja prostovoljskih organizacij, ki izvajajo neprofitne aktivnosti v javnem interesu, npr. organizacij za varstvo človekovih pravic ter varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, organizacij za invalide, dobrodelne, ekološke, kulturne, športnih in verskih organizacij ter organizacij za druge namene.

Obstajajo podatki o javnem financiranju nevladnih organizacij, čeprav niso vse registrirane kot prostovoljske organizacije, na podlagi evidenc denarnega toka državne blagajne, vključno z ministrstvi, vladnimi službami, agencijami, občinami in drugimi javnimi organi.

Na podlagi podatkov, ki jih je predložil [Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij](#), so nevladne organizacije leta 2003 prejele javna sredstva v višini 165,9 milijona EUR, kar se je postopoma povečevalo do 288,4 milijona EUR leta 2015, z najvišjo količino sredstev leta 2012 – 298,4 milijona EUR. Leta 2015 so posredni in neposredni proračunski porabniki (ministrstva, občine, javne agencije in ustanove) namenili 261 milijona EUR, Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (FIHO) in Fundacija za financiranje športnih organizacij Republike Slovenije (FŠO) pa 27 milijonov EUR. Isti vir navaja tudi, da je 15.140 nevladnim organizacijam leta 2015 uspelo prejeti javna sredstva.

Tabela 1: Obseg javnega financiranja nevladnih organizacij v letu 2009 ter med letoma 2011 in 2015, v EUR

financerji/leto	2009	2011	2012	2013	2014	2015
Ministrstva	78.647.148,47	86.392.332,97	88.164.177,94	85.716.879,92	79.459.882,67	73.796.393,22
Občine	91.796.049,72	97.128.352,10	99.127.031,19	94.963.396,15	99.210.353,94	99.637.265,59
Druge javne institucije	69.311.119,02	78.299.133,74	78.072.222,62	76.202.321,14	82.858.268,03	84.242.312,81

Finančna uprava Republike Slovenije (predvsem sredstva iz 0,5 % dohodnine)	3.007.199,23	2.980.029,25	3.793.967,46	3.593.387,40	3.340.349,48	3.762.455,32
FIHO in FŠO	30.153.292,80	28.178.823,62	28.790.735,86	27.083.427,55	26.841.999,00	27.001.110,15
Skupaj	272.914.809,24	292.978.671,68	297.948.135,07	287.559.412,16	291.710.853,12	288.439.537,09

Vir: [Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij](#)

Značilnosti prostovoljstva mladih

Zadnja raziskava [Mladi 2010: družbeni profil mladih v Sloveniji](#) je vključevala več kazalnikov prostovoljskih aktivnosti mladih, vsi pa spadajo v osnovni konceptualni okvir prostovoljskih dejavnosti in udeležbe v civilni družbi: 1) neformalno delo ali aktivnosti, na splošno v sodelovanju z drugimi, da bi se spoprijeli z določenimi vprašanji, in 2) članstvo v prostovoljskih združenjih in organizacijah.

Slovenska mladina je bolj aktivna v aktivnostih, povezanih z varnostjo in vzdrževanjem lokacije, kjer anketiranec prebiva (68,6 odstotka mladih), in z mladinskimi interesi in mladimi (67,2 odstotka). Podatki kažejo tudi, da je približno ena četrtna slovenske mladine aktivna v gasilskih društvih, malo manj kot 17 odstotkov pa jih sodeluje pri tabornikih. Anketa je preverila, v kakšnem obsegu slovenska mladina (v primerjavi z mladino v državah EU-27) sodeluje v prostovoljskih organizacijah. Slovenska mladina sodeluje v dveh vrstah organizacij, ki imajo največ članov: športne/rekreativne organizacije in kulturne organizacije. Med slovensko mladino je edino opazno nižje članstvo v političnih strankah, kar bi lahko bil rezultat nizke stopnje zaupanja v politične uradnike in institucije, nizke konvencionalne udeležbe itd.

Ključne ugotovitve ankete je mogoče povzeti v naslednjih točkah:

1. V primerjavi z letom 1995 je slovenska mladina veliko bolj aktivna na področju prostovoljstva.
2. Med vsemi oblikami udeležbe se mladi najpogosteje vključujejo v prostovoljske aktivnosti. Poleg vključitve v zaposlovanje in izobraževanje so prostovoljske aktivnosti glavni mehanizem socialne vključenosti v Sloveniji.
3. V zadnjih 15 letih je prišlo do velikega povečanja pripravljenosti mladih za sodelovanje pri ukrepih, ki izboljšujejo položaj mladih.
4. Prostovoljske dejavnosti se večinoma povezuje z bolj prilagojenim psihosocialnim razvojem mladih. Pripravljenost za pomoč vrstnikom in starejšim se večinoma povezuje s kazalniki bolj prilagojenega razvoja, medtem ko se članstvo v prostovoljskih društvih na splošno povezuje z negativnimi kazalniki razvoja.
5. Ženski spol, višja starost, življenje v urbanem okolju, višja izobrazba anketiranca in višji ekonomski položaj družine so dejavniki, ki pozitivno vplivajo na večino oblik prostovoljstva.

Politične in prostovoljske aktivnosti so sorazmerno močno pozitivno povezane med seboj.

[Poročilo o prostovoljstvu v Sloveniji za leto 2014](#), ki ga je pripravilo Ministrstvo za javno upravo, ki je odgovorno za spremljanje prostovoljskih organizacij, kot je predpisano v Zakonu o prostovoljstvu, je pokazalo, da prostovoljci, mlajši od 18 let, opravijo 1,78 % vseh registriranih prostovoljskih ur (2013: 3,08 %, 2012: 2,52 %, 2011: 0,6 %), prostovoljci, stari od 18 do 30 let, pa opravijo 10 % vseh registriranih prostovoljskih ur, ta odstotek pa se ni bistveno spremenil od leta 2013.

Ti podatki temeljijo na podatkih organizacij, ki so vpisane v uradni register. Predvideva se, da je odstotek mladih prostovoljcev veliko višji, vendar mladinske organizacije niso vpisane v register, predvsem zaradi pomanjkanja finančnih in človeških virov za administracijo, zaradi česar mladi niso vključeni v uradno statistiko.

Leta 2009 je [Urad za mladino](#) skupaj z [Inštitutom RS za socialno varstvo](#) pripravil analizo vključevanja mladih v prostovoljske aktivnosti. Ti podatki kažejo na veliko večjo udeležbo mladih v primerjavi s starejšimi generacijami v običajnih prostovoljskih aktivnostih (sodelovanje najmanj enkrat na teden).

Vključevanje prostovoljcev po starosti (v odstotkih)

	Do 29 let	Od 30 do 60 let	Starejši od 60 let	Skupaj
Vsaj enkrat tedensko	5,9	5,4	3,9	5,1
Vsaj enkrat mesečno	3,5	9,6	6,4	7,3
Vsaj enkrat na tri mesece	4,7	5,5	4,1	5,0
Vsaj enkrat na šest mesecev	9,4	9,4	4,1	8,1
Ne tako pogosto	15,8	9,3	6,9	10,2
Nikoli	60,7	60,8	74,6	64,3
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0

Pomaganje drugim (v odstotkih)

	Do 29 let	Od 30 do 60 let	Starejši od 60 let	Skupaj
Vsaj enkrat tedensko	29,1	26,7	21,5	26,0
Vsaj enkrat mesečno	27,4	28,3	20,4	26,0
Vsaj enkrat na tri mesece	14,1	14,5	9,5	13,1
Vsaj enkrat na šest mesecev	11,2	11,3	9,5	10,8
Ne tako pogosto	10,3	6,0	9,5	7,9
Nikoli	7,9	13,2	29,6	16,1
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0

Podpora mladim prostovoljcem

Zakon o prostovoljstvu vključuje dva pomembna vidika: na eni strani predstavlja gospodarski vpliv v obliki povračila materialnih stroškov, nagrajevanje in primerjanje prostovoljcev, na

drugi strani pa med koristmi prostovoljskega dela navaja pridobivanje novega znanja in izkušenj ter tako zagotavlja vpliv prostovoljstva na izobraževanje.

Stroški, povezani s prostovoljstvom, ki jih je mogoče povrniti, vključujejo prevoz do lokacije prostovoljnega dela in nazaj, prevoz med prostovoljnim delom, obroke (če delo traja več kot štiri ure), nastanitev, poštnino, telefonske klice, pisarniški material itd. ter stroške zaščitnih oblačil/posebne opreme. Zakon o prostovoljstvu prostovoljske organizacije obvezuje, da podpišejo pogodbo s prostovoljcem, da bi določili vse stroške, ki bodo povrnjeni, tako da je povrnitev stroškov, povezanih z aktivnostjo prostovoljcev, prepuščena presoji organizacije gostiteljice.

V skladu s slovenskim davčnim pravom povrnitev stroškov za prehrano in nastanitev ali kakršnih koli drugih stroškov, povezanih s prostovoljsko aktivnostjo (npr. stroškov prevoza), in prostovoljski dodatek nista predmet obdavčitve, dokler prostovoljec ne prejme nobenega finančnega prejema ali nagrade od prostovoljske organizacije. Če prostovoljec prejme tako finančno nagrado ali prejemek, sta tako prejet dohodek kot nadomestila predmet obdavčitve.

V skladu z Zakonom o dohodnini se oprostitev davka nanaša na »dohodke, ki so namenjeni za pokrivanje dokumentiranih stroškov prevoza, dnevnic in nastanitve, ko se plačilo opravi prostovoljcu ali osebi, ki se odzove na poziv za sodelovanje v različnih aktivnostih – amaterskih, prostovoljskih, humanitarnih ali dobrodelnih aktivnostih, izobraževalnemu usposabljanju, zdravstvenih, humanitarnih, kulturnih, športnih, raziskovalnih, sindikalnih aktivnostih, aktivnostih, ki jih izvajajo zbornice, verske skupnosti in politične stranke, pod pogojem, da so take aktivnosti neprofitne in prostovoljne ali izvedene na podlagi povabila ali poziva k sodelovanju pri aktivnostih združenj in sindikatov« (107. člen). Aktivnosti morajo biti v skladu s cilji ali nameni, za katere so združenja ustanovljena, in ne smejo iskati finančnega dobička.

Tuji prostovoljec, ki je vključen v organizirano prostovoljsko dejavnost, je upravičen do prejema nadomestila za osebne stroške, če je bilo to dogovorjeno z organizacijo, ki je prostovoljca poslala, ali če je del mednarodne pogodbe, ki spodbuja mednarodno izmenjavo prostovoljcev.

Sprememba Zakona o dohodnini določa, da so slovenski prostovoljci, ki so poslani prostovoljnimi službam v tujini, upravičeni do neobdavčenega dodatka za osebne stroške, vendar mora biti ta dodatek del dogovora med gostiteljsko in pošiljajočo organizacijo ali del mednarodne pogodbe ali evropskega ali mednarodnega programa, ki določa take dodatke.

Za zdravstveno zavarovanje Zakon o prostovoljstvu določa, da morajo prostovoljske organizacije plačati zdravstveno zavarovanje za prostovoljce, ki izvajajo organizirano prostovoljsko delo, če te aktivnosti predstavljajo nevarnost za zdravje ali življenja prostovoljca ali če je zdravstveno zavarovanje del dogovora. Toda to ni veliko vprašanje, ker lahko vsi ljudje, ki zakonito prebivajo v Sloveniji, vključno s študenti, brezposelnimi, zaposlenimi in upokojenci, koristijo obvezno zdravstveno zavarovanje, ki pokriva osnovne pravice. Študenti in zaposleni so upravičeni tudi do posebnih zavarovalnih polic.

V skladu z določenimi zakoni, npr. Zakonom o gasilstvu, Zakonom o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami in Zakonom o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, so prostovoljci upravičeni do zavarovanja. Vendar pa, kot določa zgoraj omenjena zakonodaja, se obveznost zavarovanja nanaša samo na določene prostovoljce.

V zvezi z drugimi zavarovalnimi ugodnostmi prostovoljci niso upravičeni do pokojninskega in invalidskega zavarovanja (kot to velja za zaposlene), zavarovanja za primer brezposelnosti, zavarovanja za starševsko varstvo, nezgodnega zavarovanja pri delu in poklicnega zavarovanja za primer bolezni.

Zagotavljanje kakovosti

Nadzor nad izvajanjem določb Zakona o prostovoljstvu je v rokah različnih pristojnih organov: Ministrstva za javno upravo (inšpektorji), Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (inšpektorji) in informacijskega pooblaščenca.

Obstaja register organizacij, ki prostovoljcem ponujajo priložnosti za prostovoljstvo. Pravna podlaga za register je Zakon o prostovoljstvu, ki v 38. členu določa, da so vse nevladne organizacije, ki izvajajo prostovoljsko delo, upravičene do vnosa v uradni register. Elektronski register prostovoljskih organizacij in organizacij, ki organizirajo prostovoljske programe, vsebuje naslednje informacije: registrsko številko pravne osebe in njene podatke, aktivnost pravne osebe in datum vnosa organizacije v register. Registrirane organizacije morajo enkrat na leto predložiti poročilo o prostovoljstvu, vključno s podatki o številu prostovoljcev po spolu in starostnih skupinah ter o skupnem številu prostovoljskih ur glede na vrsto prostovoljskega dela. Poročila se predložijo Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve za namene državne statistike. Zbrani podatki o prostovoljskem delu v Sloveniji se predložijo Ministrstvu za javno upravo, ki pripravi letno poročilo o stanju prostovoljstva v Sloveniji in ga pošlje Vladi Republike Slovenije v vednost.

Ministrstvo za javno upravo je večinoma odgovorno za zagotavljanje kakovosti prostovoljskih aktivnosti. Na splošno so prostovoljske organizacije v skladu z določbami Zakona o prostovoljstvu obvezane zagotoviti usposabljanje in mentorstvo, če je to potrebno zaradi narave prostovoljskega dela ali če prostovoljec izrazi potrebo po usposabljanju. Prostovoljske organizacije niso obvezane poročati o sistemih zagotavljanja kakovosti pristojnim ministrstvom, razen če so njihovi programi predmet sofinanciranja iz sredstev na podlagi javnih razpisov za določene programe.

2.6 Programi čezmejne mobilnosti

Programi EU

Slovenija ni razvila nobenih programov čezmejne mobilnosti. Program EU Erasmus+ je najpomembnejši, ker predstavlja začetek zakonske možnosti podpore takih projektov in njihovih ciljev, v skladu s tem pa vedno večje število akterjev na mladinskem področju pripravlja mednarodne mladinske aktivnosti (izmenjava mladih, projekt Evropske prostovoljske službe) kot sestavni del svojih rednih letnih programov. Podobno tudi vedno večje število akterjev na mladinskem področju mednarodni vidik projektov uporablja kot pomembno (in drugače v domačem in lokalnem okolju nedosegljivo) izobraževalno razsežnost in metodo izpolnjevanja svoje izobraževalne misije med ciljnim skupinami mladih.

Razen rednih postopkov poročanja [Zavoda MOVIT](#) (državne agencije programa Erasmus+, Mladina v akciji) in [posebnih publikacij](#) ni sistemskega poročanja o udeležbi mladih v programih EU, povezanih s prostovoljstvom mladih. Vendar pa splošne trende, povezane z udeležbo mladih v evropskih prostovoljskih programih spremlja Urad Republike Slovenije za mladino prek svojih rednih ocen programa Erasmus+, Mladina v akciji.

Drugi programi

[Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije](#) je objavilo [razpis](#) za projekte, ki prispevajo k ozaveščanju javnosti, globalnemu učenju in krepitvi zmogljivosti nevladnih

organizacij v Republiki Sloveniji za mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč ter projekte izobraževanja o človekovih pravicah s poudarkom na otrokovih pravicah v državah zahodnega Balkana za obdobje 2016–2017.

Pravni okvir, ki velja za tuje prostovoljce

[Zakon o tujcih, ki ga je 15. 6. 2011 sprejel Državni zbor Republike Slovenije](#), je pomemben za tujce, ki jih zanima izvajanje prostovoljskega dela v Sloveniji. V primeru tujega prostovoljca, ki prebiva v Sloveniji več kot 90 dni in za katerega velja vizum, je potrebno dovoljenje za začasno prebivanje, ki se lahko izda za različne namene, vključno s sodelovanjem prostovoljca v programih nadvladne izmenjave prostovoljcev (30. člen).

Pri tem pa mora tuji prostovoljec, ki želi prebivati v Republiki Sloveniji, imeti veljavno potno listino, katere rok veljavnosti mora presežati predvideno obdobje bivanja v Republiki Sloveniji za najmanj tri mesece, obenem pa mora imeti tudi ustrezno potrdilo o zdravstvenem zavarovanju in zadostna sredstva za preživetje med svojim bivanjem ali pa mora biti njegovo preživetje drugače zagotovljeno (27. člen).

Člen o zaposlitvi in delu v Zakonu o tujcih ne omenja prostovoljcev, vendar je njegova uporaba ključnega pomena za tuje prostovoljce v Sloveniji. Ta zakon ne velja za tujce, ki izvajajo neprofitne aktivnosti v organiziranih mladinskih taborih in druge periodične oblike nadvladnega sodelovanja mladih, ki jih organizirajo pooblašene organizacije, šole, ustanove, ministrstva ali občine, za tujce, ki opravljajo administrativna dela za pravno priznane verske skupnosti, in za tujce, ki organizirajo ali vodijo dobrodelne in humanitarne aktivnosti v registriranih organizacijah in verskih skupnostih.

2.7 Ozaveščanje o možnostih prostovoljstva mladih

Ponudniki informacij

Ministrstvo za javno upravo je ključni akter pri spodbujanju prostovoljstva v Sloveniji. Na podlagi Zakona o prostovoljstvu, ki daje pomemben poudarek spodbujanju prostovoljstva, je ministrstvo do leta 2012 objavljalo letni poziv za financiranje mrež nevladnih organizacij in spodbujanje prostovoljstva z naslednjimi cilji: razvoj in uveljavljanje različnih modelov za spodbujanje prostovoljstva v gospodarstvu, javni upravi in nevladnih organizacijah, vzpostavitev sistema mreženja s podjetji in nevladnimi organizacijami, spodbujanje e-prostovoljstva (uvajanje novih modelov e-prostovoljstva, spodbujanje e-prostovoljstva itd.). Za ta namen so bila uporabljena tudi evropska sredstva.

Glavna organizacija, ki spodbuja prostovoljstvo v Sloveniji, je [Slovenska filantropija](#), ki je nevladna organizacija. Njen cilj je spodbujanje in razvoj prostovoljskega dela ter solidarnost med ljudmi na splošno. Poleg spodbujanja prostovoljskega dela njene ključne dejavnosti vključujejo pomoč posameznikom, da pridejo v stik z organizacijami, ki potrebujejo prostovoljce, usposabljanje prostovoljcev in podpiranje civilnih organizacij. Poleg tega organizira tudi spodaj navedene dogodke:

- forum prostovoljstva (vsaki dve leti),
- slovenski kongres prostovoljstva (vsaki dve leti, traja dva dni),
- seminarje in usposabljanja za organizatorje prostovoljskega dela,
- nacionalni teden prostovoljstva.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve od leta 2004 podpira program Razvoj in spodbujanje prostovoljstva v Sloveniji. Program izvaja Slovenska filantropija, preverja pa ga Socialna zbornica Slovenije. Namen programa je zagotoviti strokovno podporo za kakovostno prostovoljstvo, spodbujanje prepoznavanja prostovoljstva, razvoj novih oblik prostovoljstva v zvezi s potrebami družbe in krepitev profesionalizacije mentorjev in organizatorjev prostovoljskih aktivnosti. Ta program ponuja podporo ljudem v stiski pri iskanju primernih prostovoljcev, obenem pa tudi pomaga prostovoljskim organizacijam najti prostovoljce. Obenem program s profesionalizacijo in prepoznavanjem prostovoljstva še posebej pomaga humanitarnim organizacijam in organizacijam socialnega varstva, ki vodijo prostovoljske aktivnosti. Program hkrati državljanom ponuja možnost aktivnega sodelovanja v družbenih aktivnostih, zagotavlja boljšo socialno vključenost posameznikov, še posebej ranljivih skupin, spodbuja solidarnost in daje moč posameznikom, ki prek prostovoljnega sodelovanja pridobivajo nove spretnosti in izkušnje.

Slovenska filantropija vodi tudi [Slovensko mrežo prostovoljskih organizacij](#), ki združuje več kot 1300 prostovoljskih organizacij, nastala pa je zaradi potrebe po spodbujanju prostovoljstva, prepoznavanju vrednosti prostovoljskih aktivnosti in ustvarjanju okolja, naklonjenega njihovemu razvoju.

Portal <http://www.prostovoljstvo.org> pomaga prostovoljskim organizacijam, da se znotraj države povežejo med seboj. Vključitev v omrežje in informacijski sistem je odprta vsem zainteresiranim prostovoljskim organizacijam. Portal ponuja promocijo prostih prostovoljskih aktivnosti in pomaga prostovoljcem najti aktivnost.

[Posredovalnica prostovoljskih del](#) na povabilo Ministrstva za javno upravo služi kot administrator ter prostovoljskim organizacijam in prostovoljcem zagotavlja različne oblike podpore, na primer:

- informacije in svetovanje,
- priložnosti za izobraževanje in izmenjavo izkušenj,
- sodelovanje v skupnem spodbujanju prostovoljstva, in
- sodelovanje pri krepitev civilnega dialoga in sistemskega urejanja prostovoljstva.

Druge organizacije, ki posredno ali neposredno spodbujajo prostovoljstvo, so naštetje spodaj (seznam ni popoln):

- [Mladinski svet Slovenije](#) je krovno združenje državnih mladinskih organizacij. Mladinski svet vsako leto od leta 2002 organizira dobro sprejet dogodek Prostovoljec leta. Prostovoljci leta prejmejo nagrado Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.
- [MOVIT – zavod za razvoj mobilnosti mladih](#) opravlja naloge državne agencije v sklopu programa Erasmus+: Mladi v akciji Evropske skupnosti.
- [Mladinska mreža MaMa](#) spodbuja prostovoljstvo mladih med mladinskimi centri in na lokalni ravni. Mladinski centri omogočajo mladim, da pridobijo informacije o različnih možnostih izvajanja prostovoljskega dela, organizirajo različne projekte prostovoljskega dela, ponujajo usposabljanje za prostovoljce in v veliko primerih delujejo kot izvajalci programov prostovoljskega dela v šolah, centrih za socialno delo in drugih javnih ustanovah.
- [CNVOS – Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij](#) je bil ustanovljen leta 2001 kot samostojna neprofitna nevladna organizacija. Cilj 27 organizacij, ki so ustanovile CNVOS, je opolnomočenje nevladnih organizacij v Sloveniji, promoviranje njihove vloge v civilni družbi in zagotavljanje uresničitve njihovih ciljev.
- [Zavod Voluntariat](#) je organizacija, ki ponuja različne priložnosti za mednarodno prostovoljsko delo.
- [MISSS](#) – Mladinsko informativno svetovalno središče Slovenije.

- [SLOGA](#) je združenje slovenskih organizacij, katerega člani so številne organizacije, ki delajo s prostovoljci, in ki vsako leto organizira pomemben promocijski dogodek v okviru svetovnega dneva mladih prostovoljcev.

Ključne pobude

[Državna nagrada za izjemne dosežke na področju prostovoljstva](#)

Namen nagrade je povečati prepoznavnost prostovoljstva v slovenski družbi. Odbor Republike Slovenije podeljuje nagrade za posebne dosežke v prostovoljstvu. Kandidati so vsako leto izbrani na podlagi kriterijev, podanih v Zakonu o prostovoljstvu (Uradni list RS, št. 10/11, 16/11 s spremembami in dopolnitvami in 82/15) in Uredbi o nagradi in priznanjih za prostovoljstvo (Uradni list RS, št. 62/11)

[Prostovoljec leta](#)

Mladinske organizacije pomembno prispevajo k spodbujanju mladih k vključevanju v prostovoljsko delo. Mladinski svet Slovenije vsako leto organizira dobro sprejet dogodek Prostovoljec leta, pri katerem sodeluje več organizacij. Prostovoljci leta prejmejo nagrado Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

[Nacionalni teden prostovoljstva](#)

Med nacionalnim tednom prostovoljstva sta organizirana dva glavna dogodka pred festivalom prostovoljstva:

- Slovesni dan prostovoljstva, na katerem se podelijo nagrade Junaki našega časa šolskim otrokom, ki so prek prostovoljskega dela pomembno prispevali h kakovosti življenja v šoli ali lokalni skupnosti.
- Veseli dan prostovoljstva je glavni dogodek, organiziran v Ljubljani, na katerem se predstavi več kot 100 prostovoljskih organizacij, več kot tretjina pa jih je iz mladinskega ali šolskega sektorja.
- Poleg dveh glavnih dogodkov v Ljubljani so organizirani tudi lokalni dogodki po Sloveniji, tradicionalno v Mariboru in Novi Gorici, vendar tudi drugje.

[Mladim prijazna prostovoljska organizacija](#)

Nagrada Slovenske mreže prostovoljskih organizacij se lahko podeli vsem organizacijam, ki zagotavljajo kakovostno mentorstvo mladim prostovoljcem, mlajšim od 18 let. Seznam organizacij, ki so prejele to nagrado, je na voljo na prostovoljski platformi www.prostovoljstvo.net.

2.8 Priznavanje spretnosti in znanja

Okvir politike

V Sloveniji sta dva glavna pravno sprejemljiva načina priznavanja neformalnega učenja: prvi poteka prek priznavanja neformalnega znanja, spretnosti in kompetenc v sistemu formalnega izobraževanja – prek nadaljevanja prekinjenega izobraževanja, nadaljevanja izobraževanja na višji stopnji, spremembe smeri/sektorja izobraževanja itd. –, ko izobraževalne ustanove priznajo pridobljeno znanje na podlagi veljavne zakonodaje in sistema kreditnih točk (npr. [Pravilnik o postopku in merilih za priznavanje neformalno pridobljenega znanja in spretnosti](#)

Univerze v Ljubljani), drugi način pa poteka prek [Sistema nacionalne poklicne kvalifikacije](#), ko trg dela prizna neformalno pridobljeno znanje in izkušnje s pomočjo [Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje](#).

V postopku priznavanja neformalnega učenja in z oceno znanja se dokaže primerljivost kandidatovega neformalno pridobljenega znanja, spretnosti in kompetenc s standardi znanja. Za potrebe trga dela je Slovenija vzpostavila formaliziran sistem nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Tukaj se standardi, postavljeni na državni ravni v obliki [Splošnih standardov in katalogov standardov za tehnična znanja in veščine](#), primerjajo s pridobljenim znanjem in izkušnjami kandidata.

Za nadaljnje vključevanje kandidatov v sistem formalnega izobraževanja se uporabljajo izobraževalni standardi (katalogi znanja, moduli in trenutni učni načrt) na podlagi sistema izobraževanja, kar kandidatom omogoča priznavanje učenja, pridobljenega po različnih poteh učenja.

Nedavna izobraževalna reforma je prostovoljskemu delu dala pomembno mesto v sistemu izobraževanja. Prostovoljsko delo je zdaj del obveznega učnega načrta v splošnih srednjih šolah in določenih vrstah srednjih šol (z mednarodno maturo). Dijaki morajo opravljati prostovoljsko delo določeno število ur na leto, za to pa prejmejo potrdilo. Ta potrdila ne olajšajo njihovega vstopa v nadaljnje izobraževanje.

Nova [Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020](#) spodbuja boljše pogoje za življenjsko učenje na terciarni stopnji, vključno s posodabljanjem postopkov za akreditacijo študijskih programov, spodbujanjem fleksibilnih poti učenja in bolj transparentnih informacij o ponudnikih visokošolskega izobraževanja v Sloveniji. V tem postopku se bo ustanove visokošolskega izobraževanja in srednje poklicne šole močno spodbujalo, da ponudijo fleksibilne poti učenja in prepoznajo prej pridobljeno znanje in spretnosti, ki ustrezajo uveljavljenim akademskim standardom. Neformalno in priložnostno učenje bo tako pravica posameznika in predmet ocenjevanja ustanov visokošolskega izobraževanja. Pridobivanje visokošolskega izobraževanja in uspeh študentov se merita s kreditnimi točkami ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System).

[Zakon o prostovoljstvu](#) nalaga obveznost organizacijam, da za vsakega prostovoljca vodijo evidenco opravljenega prostovoljskega dela ter pridobljenega znanja in spretnosti. Na prostovoljčevo zahtevo mora prostovoljska organizacija izdati potrdilo o pridobljenem znanju in spretnostih ob zaključku obdobja prostovoljstva.

Obstoječi sporazumi

Za mlade je zelo pomembno, da se neformalno znanje in izkušnje, pridobljeno prek mladinskega dela (prostovoljstva ali študentskega dela), ustrezno zabeležijo. Zakon o prostovoljstvu je uvedel sistem beleženja za prostovoljstvo. Ustrezno beleženje neformalnega in priložnostnega učenja ima danes v družbi velik pomen, saj presega širjenja znanja, spretnosti in odnosov ter je pomembno orodje za večjo integracijo posameznika v življenje skupnosti. Obstaja veliko primerov dobre prakse, na primer [Nefiks – sistem beleženja neformalno pridobljenega znanja](#), [Moje izkušnje – orodje za potrjevanje in priznavanje delovnih izkušenj, pridobljenih prek študentskega dela](#), [Učne značke – uporaba odprtih digitalnih značk za vrednotenje in priznavanje učenja med neformalnimi učnimi aktivnostmi](#) in drugi. Ta orodja se razvijajo v različnih kontekstih (mednarodna učna mobilnost, izboljšanje zaposljivosti itd.) in prek različnih kanalov (mladinsko delo, prostovoljstvo, študentsko delo, zaposlitev s polnim delovnim časom itd.).

Pri spodbujanju priznavanja neformalne izobrazbe mladih se pogosto uporablja Nefiks, partnerski projekt [Zavoda Nefiks](#) in Urada Republike Slovenije za mladino. Nefiks v svojem bistvu temelji na ideji, da je treba zagotoviti boljše priznavanje neformalne izobrazbe mladih, ki se izvaja na različnih stopnjah in jo organizirajo različne ustanove. Glavni cilj je vzpostavitev enotnega sistema potrjevanja znanja in izkušenj, ki jih slovenski mladi, ki delajo v Sloveniji in tujini, pridobijo na neformalen način. Zato je bil uveden indeks neformalnega učenja za zbiranje pridobljenega znanja in izkušenj. Zasnovan je za različne uporabnike (dijake in študente, nezaposlene in vse druge osebe, stare 14 let ali več) in se uporablja za vodenje evidence o znanju na šestih različnih področjih:

- pridobivanje znanj z aktivnim državljanstvom in odgovornim delom na projektih,
- pridobivanje znanj z delom (delo preko študentskih servisov),
- pridobivanje znanj v organiziranih oblikah izobraževanja (tečaji in seminarji),
- pridobivanje znanj na taborih,
- pridobivanje znanj s prostovoljskim delom,
- ostali načini pridobivanja znanj.

2.9 Trenutne razprave in reforme

Najpomembnejše razprave na področju prostovoljstva zadevajo pripravo nacionalne strategije. Ministrstvo za javno upravo na podlagi [Zakona o prostovoljstvu](#) koordinira pripravo nacionalne [Strategije za razvoj nevladnih organizacij in prostovoljstva](#), ki še čaka na sprejetje. Njena vsebina se pripravlja v skladu s spodaj navedenimi dokumenti:

- Koalicijski sporazum o sodelovanju v Vladi Republike Slovenije 2014–2018,
- Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014–2020 in Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020,
- Zakon o prostovoljstvu,
- Strategija razvoja javne uprave 2015–2020,
- Strategija razvoja lokalne samouprave,
- Strateški okvir Slovenija 2050.

Poleg tega se nekateri strateški javni dokumenti nanašajo na prostovoljstvo (vendar ne specifično na prostovoljstvo mladih). Zunaj zgoraj omenjenih okvirov ni nobenih pomembnih trenutnih razprav, povezanih s prostovoljstvom mladih.

V zvezi s priznavanjem spretnosti želi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport narediti prostor za poglobljeno razpravo o evidentiranju neformalno in priložnostno pridobljenih spretnosti. Ministrstvo je ustanovilo delovno skupino z Ministrstvom za delo, Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstvom za javno upravo in drugimi ključnimi akterji iz izobraževalnega sistema in javnega, zasebnega in nevladnega sektorja z naslednjimi cilji:

- a) zagotavljanje verodostojnosti evidentiranja z izboljšanjem kakovosti in preverljivosti informacij,
- b) zagotavljanje vidnosti sistemov evidentiranja tako za potencialne uporabnike kot za tiste, ki zagotavljajo orodja za evidentiranje,
- c) zagotavljanje večje interoperabilnosti med sistemi z zagotavljanjem skupne platforme,
- d) zagotavljanje priznavanja sistema s strani države.